

Kontrollutvalget i Hasvik kommune

Møte nr. 2/2017
09. oktober 2017

Arkivkode
4/1 03
Journalnr.
2017/13029-11

S A K S F R E M L E G G

**NY Sak 12/2017   FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT
BEREGNING AV SELVKOST PÅ VAR-
OMRÅDET**

Saksbehandler: Kate M Larsen

Bakgrunn: Hasvik kommunes *Plan for forvaltningsrevisjon 2013-2016*, vedtatt av kommunestyret i Hasvik den 25. oktober 2012 (sak 55/12). KO sak 20/2012.

Saksdokumenter fra revisjon (vedlagt):

Forvaltningsrapport «*Beregning av selvkost på VAR-området*». Mottatt 03. oktober 2017.
Erstatter rapport mottatt 28. september 2017.

Saksopplysninger:

Bakgrunn

Dette prosjektet har sin bakgrunn i *Plan for forvaltningsrevisjon 2013-2016* vedtatt av kommunestyret i Hasvik. Av planen framgår det at det skal utføres en forvaltningsrevisjon vedrørende «*Beregning av selvkost på VAR-området*».

I kommunens plan for forvaltningsrevisjon sies det følgende om dette fokusområdet:

«Kommunen skal beregne gebyrer på vann, avløp og renovasjon (VAR-området) etter selvkostprinsippet. Feil modeller for beregning kan føre til at abonnenten betaler for lite, det vil si at kommunen subsidierer driften og taper penger, eller at abonnenten betaler for mye. Forbrukerrådet har pekt på svært mange brudd på selvkostprinsippet i kommunene.

Området reguleres blant annet i lov om kommunale vass- og kloakkavgifter, lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) og forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften). I tillegg har Kommunal- og regionaldepartementet fastsatt retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-2140).

I departementets retningslinjer heter det at selvkost er "den merkostnad kommunen påføres ved å produsere en bestemt vare eller tjeneste". Regelverket stiller krav til hvordan avgiftene på selvkostområdene skal fastsettes, hvilke kostnader som kan tas med, hvordan kapitalkostnadene skal beregnes og hvordan eventuelle regnskapsmessige

overskudd/underskudd skal håndteres. Dette er regler kommunene må kjenne til og som er avgjørende for at gebyrene som abonnentene må betale skal kunne stå i forhold til den tjenesten kommunen leverer.

Før kommunen fatter vedtak om gebyrenes størrelse, skal det foreligge et overslag over kommunens antatte direkte og indirekte kostnader knyttet til drifts-, vedlikeholds- og kapitalkostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren for de nærmeste tre til fem årene. Overslaget bør helst utarbeides i forbindelse med kommunens økonomiplan.

Det skal også foreligge et overslag over hvilke beløp gebyrene antas å innbringe.

Renovasjonsavgiften reguleres av forurensingsloven. I denne heter det at kommunen skal fastsette gebyrer til dekning av kostnader forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll mv. Kostnadene (kapitalkostnader og driftskostnader) skal fullt ut dekkes gjennom gebyrene. Dette betyr 100 % inndekning.

Når kommunen skal følge selvkostprinsippet, må grunnlaget for utfakturering av brukerbetalingen være korrekt. For å oppnå fullstendig fakturering av VAR-gebyrene, må kommunen ha rutiner som sikrer at alle relevante grunnlagsdata vedrørende den enkelte eiendom/tjenestebruker blir korrekt registrert i kommunen sitt system.

For å kontrollere de områder der selvkost er satt for den rettslige rammen for brukerbetaling, må kommunen foreta en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene innenfor de aktuelle tjenesteområdene. Dette må gjøres for å føre kontroll med at gebyrinntektene ikke overstiger kommunens selvkost.

Kommunen kan fremføre et overskudd fra selvkosttjenesten til et senere år (innenfor en 3-5 årsperiode). I praksis vil dette skje gjennom et bundet driftsfond. Selvkostfondets funksjon er å håndtere svingninger i inntekter og kostnader slik at gebyrene kan holdes stabile.

I 2005 ble det gjennomført en forvaltningsrevisjon av selvkostområdet til Hasvik kommune. Formålet var å undersøke om gebyrene for selvkosttjenester ble fastsatt i samsvar med regelverket. Det ble da konkludert med at kommunens avgifter på selvkostområdet ikke ble beregnet i samsvar med lover, forskrifter og retningslinjer på området. Kommunestyret behandlet rapporten den 23.1.2006 (sak 07/06). Som en følge av dette vedtok kommunestyret en rekke tiltak for at praksis skulle bli i tråd med regelverket. Kontrollutvalgets oppfølging av denne forvaltningsrevisjonen i 2010 viste at vedtaket i det alt vesentlige var hensyntatt.

KOSTRA-tall for 2011 viser at Hasvik kommunes årsgebyr for vannforsyning ligger langt lavere enn sammenlignbare kommuner. Årsgebyr for avløpstjenesten ligger også langt lavere enn sammenligningskommunene.

Samlet sett er det revisjonens inntrykk at det kan foreligge risiko for avvik, svakheter og mangler på dette området. Området er svært vesentlig fra et brukerperspektiv, men også ut ifra et økonomisk og omdømme-perspektiv for kommunen.

Som nevnt ovenfor er det utført forvaltningsrevisjon på området tidligere (Selvkostområder: 2005). Det utføres tradisjonelt sett ikke statlig tilsyn på området.»

Formål:

Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge hvorvidt Hasvik kommune har etablert et tilfredsstillende system for beregning av selvkost på vann-, avløps- og renovasjonsområdet. Formålet har også vært å påpeke områder der kommunen eventuelt har forbedringspotensiale.

Problemstilling:

Undersøkelsen er gjennomført med utgangspunkt i en hovedproblemstilling, vedtatt av kontrollutvalget i Hasvik kommune den 2. november 2016 (sak 16/16).

Hovedproblemstillingen har vært som følger:

Har Hasvik kommune tilfredsstillende system for beregning av selvkost på vann-, avløps- og renovasjonsområdet?

Revisjonskriterier:

Revisjonskriterier er samlebetegnelsen på de krav og forventninger som brukes i den enkelte forvaltningsrevisjon for å vurdere den reviderte virksomhet. Kriteriene holdes opp mot faktagrunnlaget, og danner basis for de analyser og vurderinger som foretas, og de konklusjoner som trekkes.

Kilder til kriterier:

Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er utledet fra følgende kilder:

- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale tjenester; H-2140; Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale tjenester; H-3/14, Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Gjennomføring av undersøkelsen:

Metode er samlebetegnelsen på de framgangsmåtene som benyttes for å samle inn data som kan gi svar på problemstillingen i en undersøkelse. Problemstillingen definerer hva som skal undersøkes. Revisjonsforskriften krever at det skal etableres revisjonskriterier for hvert prosjekt. I denne forvaltningsrevisjonen har datainnsamlingen vært foretatt ved intervju, regnskapsanalyse og dokumentanalyse. Revisjon har i tillegg innhentet utdypende informasjon pr e-post.(vedlegg 2 i rapporten)

Konklusjoner:

Etter revisjonens vurdering har Hasvik kommune et tilfredsstillende system for beregning av selvkost på VAR-området. Revisjonen vil imidlertid bemerke at undersøkelsen viser at **Hasvik kommune ikke fastsetter gebyrer på VAR-området i samsvar med retningslinjene.**

Bakgrunnen for revisjonens konklusjoner er som følger:

Selvkostkalkyler

Kommunen utarbeider forkalkyler som innarbeides i budsjett- og økonomiplan og behandles i samsvar med kravene i forskriften.

Med bakgrunn i «Retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester» er det revisjons vurdering at kommunens rutiner med prosentvis påslag fra forrige år ikke er i tråd med kravet om at forkalkylene bør inneholde overslag over kommunens antatte gebyrinntekter samt direkte og indirekte kostnader. Kommunen utarbeider etterkalkyler i samsvar med forskriften.

Gebyrgrunnlaget

I etterkalkylen er det tatt hensyn til kommunens direkte og indirekte kostnader til drift, vedlikehold og kapital som kan henføres til produksjon og levering av VAR-tjenester.

Revisjon vil allikevel bemerke at:

- kommunen har ikke innarbeidet andre inntekter i gebyrgrunnlaget
- kommunen har ikke innarbeidet renteinntekter/alternativkost for selvkostfond i gebyrgrunnlaget.

Behandling av over- og underskudd

Kommunen har behandlet overskudd i gebyrregnskapene i tråd med forskriften. Når det gjelder underskudd i gebyrregnskapet angjeldende vann og avløp 2016 er resultatet dekket inn mot tidligere års overskudd. **Hasvik kommune har ikke gjort eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning når det gjelder vann og avløp. Kommunen har derav ikke anledning til å føre underskudd mot økning i gebyret.**

Anbefalinger:

Med bakgrunn i funn og konklusjoner som er gjort i denne undersøkelsen, vil revisjonen anbefale Hasvik kommune:

- å utarbeide forkalkyler i tråd med *retningslinjene* (H-3/14)
- å inkludere andre inntekter og alternativkost for rentetap i gebyrgrunnlaget
- å gjøre eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning innenfor vann og avløp

Etter sekretariatets vurdering er forvaltningsrevisjonsrapporten fra revisjonen i tråd med intensjonene i Hasvik kommunes *Plan for forvaltningsrevisjon 2013-2016*, og behandler de problemstillinger for prosjektet som kontrollutvalget vedtok i sak 16/2016 samt at det er gitt fullmakt til revisjon å utarbeide underproblemstillinger og eventuelle tilleggsproblemstillinger i tilknytning til de nevnte hovedproblemstillingene.

Sekretariatet har for øvrig ingen merknader til de opplysninger og anbefalinger som fremkommer i rapporten fra revisjonen.

Sekretariatets tilrådning:

1. Kontrollutvalget viser til rapporten «*Beregning av selvkost på VAR-området*» utarbeidet av Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS. Kontrollutvalget tar opplysningene og konklusjonen i rapporten til orientering og slutter seg til anbefalingene som gis i den.
2. Kontrollutvalget oversender saken til kommunestyret med følgende innstilling:

Kommunestyret tar opplysningene og konklusjonen i forvaltningsrevisjonsrapporten «*Beregning av selvkost på VAR-området*» til orientering, og slutter seg til rapportens anbefalinger. Kommunestyret ber administrasjonssjef sørge for oppfølging av rapportens anbefalinger og herunder:

- å utarbeide forkalkyler i tråd med *retningslinjene* (H-3/14)
- å inkludere andre inntekter og alternativkost for rentetap i gebyrgrunlaget
- å gjøre eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning innenfor vann og avløp